

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLÜSTRERAD TIDNING

HÖRAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Leo Tolstoj och hans hustru.

Efter en tafla af Repin.

FÖRLIDEN SÖNDAG, tidigt på morgonen, utandades Leo Tolstoj sin sista suck. Hela världen hade då haft sitt intresse riktadt mot Tolstoj alltsedan den dag, då underrättelsen kom att han i hemlighet lämnat sitt hem, Jasnaja Poljana, för att tillbringa sitt återstående lif i enslighet och, oberoende af påtryckningar från de

sina, lefva helt efter sin lära och öfvertygelse. När hans anhöriga funno honom i den ensliga lilla byn Astapovo i Moskvaguvernementet hade flyktens strapatser redan lagt honom på sjuklägret, och läkarens ansträngningar ha icke kunnat rädda åttiofjöringens lif. Hela Ryssland sörjer vid den bår, där den store diktaren och förkunnaren hvilar.

Tolstoj.

NÄR TOLSTOJ en novembermorgon klockan fem i hemlighet bröt upp från detta Jasnaja Poljana, där han var född och lefvat större delen af sitt lif, då var denna gärning blott en slutlig fullbordan af en sedan många år predikad lära — läran om alla ägodelars fördärlighet, om kristlig själförnekelse och fattigdom och om, den ödmjuka, allt gifvande kärleken till nästan.

Det är trettio år sedan godsherren och adelsmannen, den världsberömda författaren och den lycklige familjefadern, stående på livets middagshöjd "blickade ner i kvälldalen" och fann huru han "levvat på måfå och gått på måfå och kommit till ett bråddjup och såg nu klart att framför honom intet utom undergång fanns."

Och då blef Tolstoj, köttets diktare, lifs-älskaren, som likt ingen annan skildrat och älskat det animala lifvet, den fromme asketen, för hvilken ägandet af "jord och pengar" blef en styggelse, som ville lefva fattigmännens, den från allt frigjordes torftiga lif och bära hans dräkt. Men medan han förhöll sig till sin egendom som om den aldrig existerat, medan han predikade själförnekelsens lära och föraktade sitt och andra konstnärers arbeten, medan hans efterföljare klädde sig i tiggardräkten och gäfvade sina ägodelar åt de fattiga, förblef Tolstoj på Jasnaja Poljana, där hans sällspordt dugliga och kloka hustru med kraftig hand och sund praktisk blick förvaltade familjeförmögenheten för barnens bästa och samtidigt tillsåg, att det stränga programmet för den nyvordne asketens lif dock omärkligt förenades med komfort och hygienens kraf. Och det var visserligen icke fonografer och turister, som nu jagade ut Tolstoj på hans stora pilgrimsfärd, det var lidandet förorsakadt af kompromissen i hans lif, kompromissen mellan öfvertygelsen å ena sidan och kärleken till familjen å den andra, som till slut blef honom öfvermäktigt. Och i en ålder af åttio två år gick han bort från hustru och barn, åkrar, hus och egendom — ändtligen fattig, husvill och dock — hvilken sällsam detalj — med tre hundra rubel honom ovetande instuckna i bondeblusens fickor.

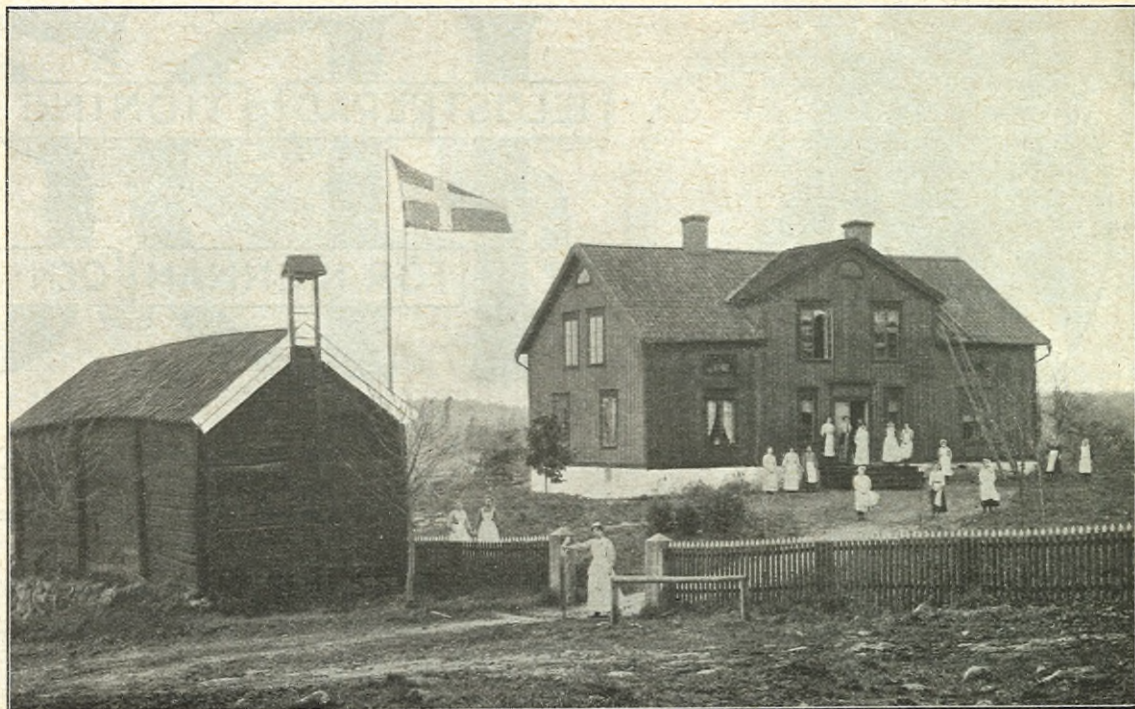
Hvilket storslaget slutkapitel i ett väldigt epos, denna historia om den gamle, som till slut går bort från världen för att dö, men världen släpper honom icke, den stoppar reskassan i hans fickor, den tar extratåg, och vid den ensliga stationen, där han måst stanna öfvervunnen af sjukdomen, utkämpas kampen med döden inför släkt och vänner och representanter för den inhemska och utländska pressen — —

Denna sista lifsfas, detta afsked, så storslaget, och så förödmjukande, som med sina enkla linjer blir en bild för alla tider af kampen mellan anden och köttet, kommer att skildras af andra händer än hans egen.

EX LIBRIS!

LÉO TOLSTOJ.

FÄRSNA, FOLKSKOLELÄRARINNORNAS HUSHÅLLSSKOLA FÖR FOLKSKOLEBARN.

Folkskolelärarinnornas egen hushållsskola.

NÄR JAG var liten, så byggde man indian-tält ute i trädgården och satte dit en riktig liten spis, och så löpte man till skogs efter stickor till ved och blåbär till gröt, och så tiggde man öfriga ingredienser i sin mammas handkammare och gräddade munkar och kokte blåbärskräm och bakade kakor under trasigt säcktak och spiselrörs sotmoln.

Och när så ens pappa krökte rygg och försäkrade, att maten på storbordet var den smakligaste han ätit och indianskan vid spisen den älskvärdaste och matlagningskunnigaste, som gick i ett par skor, då var indiantältet hela världen och Aladdins under ens egna.

Och så lekte man sig till den kunskap, som eljes med tungt tvång plär höra till en ung flickas uppfostran. Man fick lof att vara barn, att tänka och tala som ett barn, men det var lifvet, som på mångahanda sätt smögs in i leken och blef till den sagoskatt, hvilken barnhjärtat sedan omhuldar hela lifvet igenom.

Sådana här minnen och funderingar får man, när man är på Färsna, folkskolelärarinnornas hushållsskola för folkskolebarn.

Där är indiantältet en gammal husklunga, uppslängd på en åssträckning, och trädgården omfattar åkrar och ängar och skogar. Det är litet stadigare väggar och tak och bordet i salen är inte en flat sten, utan har hyflad skifva och hör till en röd allmogemöbel, och det är inte dockor, som sitta uppspetade vid måltiderna, utan runda, rosiga, linhåriga flicktöser. Men eljes är skillnaden inte så stor.

Visserligen se de sjutton husmödrarna beskäftiga och duktiga ut mellan fnissningarna, men äfven med god vilja kan man inte känna

sig vördnadsfull inför denna lekstuga af hushållselever, allra minst då tio par ifriga händer draga iväg med "fröken" till grisen "för se grisen har så väldigt fint." Och det har grisen. Grisen är blank och skinande från trynet till svanskullen och grisen har gardiner af kulört papper med små flickor och små gris-kultingar om hvartannat målade på, och grisen har också en fin väggbonad i samma stil med granna deviser afpassad för en gris lefnadsbehof. Och grisen och grisens "våning" äro Färsnas stolthet — näst kaninerna, som äro alldeles nya, och som de många fina hönsen kackla med i pur afundsjuka.

Ack, Färsna har många under! Färsna har också en trädgård med grönsaker och blommor, kål och bondbönor och potatis. Och en kälkbacke ned till brunnen, där allt vatten måste hämtas. Och det är inte litet vatten som går åt i nitton personers hushåll med tio duktiga golfytor att skura och en tvättstuga med väldiga sår.

Alla sjutton rymmas dock inte i köket, och därför har det inredts en stor slöjdsal en trappa upp, där det knypplas och sys och väfs — tre väfstolar dunka samtidigt och låta väfven växa till gardiner, mattor, klädningstyger, lärfter.

Men Färsna är också det roligaste ställe på jorden för en stockholmsk folkskolelära på de 13—16. Man leker, man leker "riktigt".

Skogen står inpå husknuten och till staden — Norrtälje — är bara en halftimmes väg och i Norrtälje finns både kondis och karamellstånd.

Så att indianskorna i Färsna äro försedda.

I SLÖJDSALEN.

Ärade husmödrar!

De som köpa utaf

Rosenfors hafregryn och Hafre-Sundhetsmjöl

få alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade speceriaffärer.

Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.

Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valsekvarnar, Rosenfors.

Inreg. Varumärke

Mamma i den här hushållsskolan är en söt, glad, käck ung fröken, som har pli på barnen och är deras allra bästa och mest dyrkade fröken *Tora Adler*. Fröken Adler har till hjälp en utexaminerad slöjdlärlarinna.

Och kursen — den är sådan som vid andra dylika hushållsskolor plus "Ordningsregler för husjungfrur", som är skolans lillkatekes. Kostnaden belöper sig till 150—200 pr. barn och år. Lärotiden är obligatoriskt ettårig, men kan få utsträckas längre.

Vår skola har bekymmer. Vår skola måste få pengar. De kungliga ha med smärre gåfvor kommit ihåg den ibland — nu senast har änkedrottningen skänkt den en handmangel — och intresserade ha lämnat mindre bidrag, men inte förslår det. Skolan är bara barnet — tre år gammal — och umgås med själförsörjningsplaner. Den vill använda ett af husen i klungan till pensionat, så att eleverna skola få tillfälle att lära äfven finare matlagning och pensionärernas inackorderingsavgifter skola bidra till det stora hushållets flotta bärgande. Och skolan vill lägga an på jordbruk — "men ack, det blir väl i en aflägsen framtid," suckar fröken Adler och ser på de bortarrenderade ägora. Och skolan vill köpa egendomen och skolan vill få huset repareradt och den primitiva inredningen förbättrad och den vill först och sist inte bli nedlagd.

Därför ha intresserade och styrelsemedlemmar anordnat en basar i Matteus folkskola lördagen den tredje december — obs. 3. 12. 1910 — dit gåfvor kunna skickas och där gåfvor kunna köpas — hemväfda, hemsydda, hemkonserverade saker från Färsna förutom allt annat från hufvudstadsgömmen. Och basaren vill äfven göra känt, att skolan bakar hårdt mörkt bröd, kax och limpor, lägger in konserver och säljer ägg.

Skolans elever äro till nio tiondedelar flickor från arbeterskehem, som utbildas till tjänarinnor — tag en genom fröken Adler! — den sista tiondedelen är rika, fina flickor, hvilkas förståndiga familjer skänkt dem ett det praktiska arbetets år som paus i det myckna teoretiserandet.

Är det någon, som är intresserad för Färsna, så skrif till skolan, adress Norrtälje, eller basaren i Matteus folkskola.

EIRA HELLBERG.

I SKOLKÖKET.

Gåfvor till Kvindelig Læseforening

i Köpenhamn från svenska kvinnor har blifvit mottagen med mycket beröm. Så skrifver bl. a. ordföranden i föreningen, fröken *Sophie Alberti*: "Hur skola vi kunna tacka Sverige och de svenska kvinnorna för deras stora vänlighet och förstående? Den intagande, synnerligen vackra statyetten af *Ruth Milles* öfverlämnades till Kvindelig Læseforening på ett så värtaligt och vackert sätt, att det hänförde alla de närvarande. Fil. dr fru Petrini var utmärkt, värtaligt och stilfull. Statyetten vittnar om Sveriges friska och fina konst och är en stor prydnad i föreningens læsesal."

DE ÄLDSTA kända prof på japansk poesi återfinnas i tvänne samlingsverk *Kodji-ki* och *Nihongi*, som utkommo på 700-talet och behandlade Japans historia från sagotiden till förra hälften och slutet af 600-talet. Den första historiskt påvisbare verskonstnär, som här möter, är *Fimmu*, tillika Japans förste kejsare (660—584 f. K.), hvilken oaktadt sina många krigiska äfventyr och bedrifter likväl fann tid att skära lagrar äfven som poet.

Det stora inflytande på alla kulturella områden, som Japan måhända redan tusen år före Kristus rönt från Korea och Kina, nådde väl sin största betydelse, åtminstone hvad litteraturen vidkommer, under århundradena närmast efter Kristus, och kulminerade med den kinesiska skriftens införande omkring år 400. Från denna epok stammar en antologi *Manjoshii* — De tiotusen bladens samling — utgifven af *Otoma Yakamochi* (död 785 e. K.).

Denna samling innehåller ej mindre än 4,500 dikter "Uta". Många af dessa bestå visserligen blott af ett par rader, men inom denna tränga ram har poeten, som ofta är en bonde, ibland en kejsare, en prinsessa, en fältherre, förstätt åstadkomma ett underverk af poetisk impression. De ord en europeisk konstkritiker en gång yttrade med hänsyftning på Japans målare: "De måla blott en kvist med blommor, men ge därmed hela våren," kunna med lika stor rätt gälla äfven för Japans skaldar och skaldinnor.

Följande dikt af *Ohotzuno Ozi*, hvilken af rättades år 687 e. K. endast 24 år gammal, skall af honom hafva skrifvits i afvaktan på döden. De tvänne korta strofverna, med sitt tunga vemod, säga oss mer än hela lådor fyllda af en dussinpoet, och verka ännu i dag öfverraskande moderna.

Blombladen falla — — — Kommer och går tyngande drömmars spöksvarta här. När nästa år vildgäsen kallar jag hör den ej mer...

En annan författare från denna period, *Abeno Nakamaro*, var gesandt i Kina och skref där följande

Hemlängtan.

Ändtligt får hem jag vända.
Ljuft i min dröm jag ser

Japansk Poesi

SKALDINNAN MURASAKI. EFTER ETT JAPANSKT TRÄSNITT.

Kasugas tak, som blänka, skogen, som mig ler.

Skogen och bergens konturer, blomman, som somnat ren, och månen, som öfver fälten gjuder sitt silfversken.

Efterhand med sedernas gradvis tilltagande öfverförfining inträder en period af feberaktigt uppjagad poetisk produktion, full af skönhet och sprudlande lif visserligen, men också kännetecknad af öfverkulturens tomhet och effektsökeri och anfrätt af dekadansens

kräfta. Under denna period, som räknas från år 950—1250, afspeglar den japanska litteraturen det ohöljda sedefördärf, som i synnerhet gripit de högre klasserna, och som får sin motsvarighet, både hvad lefverne och litteratur beträffar, i trettonhundratalets Italien.

Att den tiden äfven hade sina botfärdiga magdalenor, antyder oss följande dikt af den för sin skönhet och sitt lättsinne bekanta talangfulla diktarinna *Onono Komachi* (död 870):

Förfelad lif.

Se blommorna glöda,
så sköna som drömmar — — —

Jag ser i min böljande lifssagas strömmar.

Och blomstren förvissna.

De blomma och vissna.
Förgäfves all möda.

Från en annan samtida skaldinna, *Ise*, stammar följande lilla strof:

Hemåt.

Se blomman öppnas, ängen klädes grön,
mot Norden dock vildgäsen flykten vänder.
Männ blomman, vid hans kalla hembygds stränder,
utvecklas mera skön?

En buddhistisk biskop, *Sodzio Hendzio*, har skrifvit följande dikt, *Flickdans*, som är en god illustration till hvad här ofvan antydtes om periodens mindre stränga uppfattning både på det ena och det andra området:

Se, jungfrurna dansa... Då dör deras trängtan från jordlifvets dalar.
Var nådig, o himmel, och spärra med bommar och molnmassors vimmel den väg till dig leder! Se, jungfrurna dansa...

Mitsune Ohochikafuhi säges ha varit bonde. Han lefde omkr. 900 och från hans hand stammar följande dikt, läcker som en teckning af Gekko:

KÖP KOCKUMS
HYGIENISKA
Utvändigt blå, invändigt hvita
PANSAR-Emaljerade GRYTOR.
Starka. Prisbilliga.

Cerebos Salt

vidröres aldrig med händerna under tillverkningen.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

Sommardoft.

... Natten är mörk,
mattare och mattare
skimra stjärnorna,
som nyss lyste så klart.
Vindens fläktar
dra här förbi med en söt doft:
doften från plommonträden...

Vidare en liten älsklig dikt af *Sidzuka Gozen*
(slutet af 1100-talet).

Spår i snön.

På berget Mijoshino högst på dess krön jag söker och jag finner hans spår i snön.	Stjärnlysta berg och branter han öfverskred. Min Tanke honom följer på enslig led.
--	---

Efter denna blomstringsperiod växa poesiens blommor sparsamt i soluppgångens land. Visserligen skrivas en hel del krigarromaner och dramer, men denna gren af den sköna litteraturen, liksom ock verskonsten, lider i hög grad af en behård formalism, i hvilken den slutligen helt och hållet stelnar. Föga eller intet af värde är utmärkande för denna period, som räckte till början af 1600-talet.

Under den period, som nu inträder — Tokugawaperioden, 1603—1867 — började åter ett mera okonstladt skrifsätt komma till heders. Man började skriva "folkligt" och använde det fonetiska alfabetet och rent samtalspråk i romaner och teaterpjäser. Under den näst förflutna perioden hade i texten inblandats en massa kinesiska skriftecken, för att få det hela att se förnämt och lärdt ut. Detta hade gjort att de breda samhällslagren icke kunnat tillgodogöra sig denna litteratur. Å teatrarne, som uppkommo i början af denna period, spelades pjäser af ringa litterärt värde. Till en början uppträdde aktriser och aktörer tillsammans, sedermera förbjöds detta "samröre" af regeringen och män och kvinnor fingo således spela hvar för sig. Först i våra dagar har män åter börjat tillämpa samspel af båda könen. Pjäsen, som uppföres, är alltid tendentiös: det goda belönas och det onda straffas. En konst endast för konstens skull ges det härvidlag icke. Ett slags teaterpjäser, afsedda för marionett-teatern, kallades Joruri-bon eller Gidojubon. De sjöngos af en skolad sångare, medan dockorna agerade. Skrifna på ett välljudande språk och ofta med ett poetiskt eller spännande innehåll, vunno dessa små sångpjäser stor popularitet äfven utanför skådebanan och sjöngos af alla samhällsklasser.

Ett prof från denna periods diktning må här slutligen anföras. Dikten är af den 1860 af lidne *Sakino*.

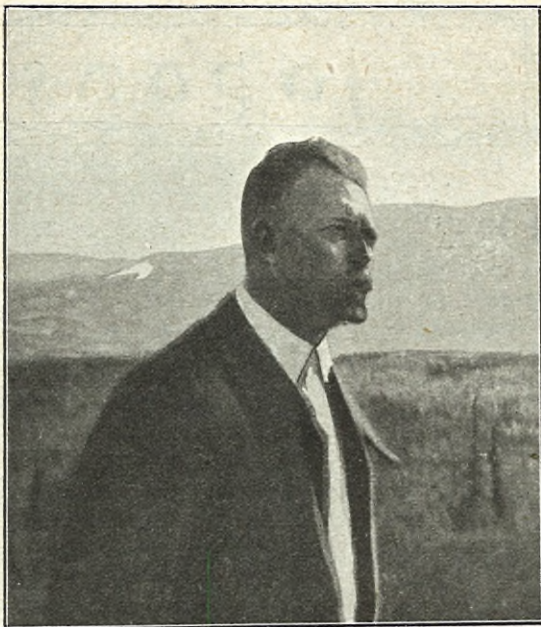
Klockorna.

Man smälter klockor till kanoner om,
och öfver dalarna och mellan fjällen,
när första stjärnan tänds i stilla kvällen
man hör ej längre deras klara sång.

Men blommorna, på dessa aftontoner
i spänd förväntan, glömma bort att dö;
och öfverallt de ut sin skönhet strö,
sen klockorna man smälte till kanoner.

Det är under dånet från dessa af klockor gjutna kanor, som Japans bekanta stora politiska omhvälfning ägde rum och befästades.

Och från revolutionsåret 1867 räknar äfven Japans litteratur en ny epok, kännetecknad af mycken efterklang efter Europas dikt-konst, uppfylld af en myckenhet öfversättningslitteratur, men också uppvisande många själfständiga skapare. En af dessa, *Toyama*, väckte 1891 stort uppseende genom sin dikt *Jordbäfnings*, den första naturskildring i episk form, som skrivits på japanskt tungomål.

ANTE KARLSON-STIG: PORTRÄTT AF KOMPOSITÖREN WILHELM PETERSON-BERGER.

En konstnärskvartett.

FYRA UNGA konstnärer, skulptören Olof Ahlberg och målarna Ante Karlson-Stig, August Berg och Pelle Nilsson ha slagit sig tillsammans om en liten men vacker och artistiskt lödig utställning i Hallins konsthandel. Vårt knappa utrymme nekar oss tyvärr en karaktärisering af deras verk, vi ha endast kunnat meddela en reproduktion af Karlson-Stigs intresseväckande porträtt af W. Peterson-Berger och måste f. ö. sammanfatta vår mening om utställningen i dessa ord: en talangrik alstring, en frisk och utvecklingslofvande konst.

Allt från dess uppkomst har Japans poesi oföränderligt besjungit naturen: blommande skönhet och doft, bergets majestät, bäckens sorl, vindens sus, havets dån, fågelns flykt. Alla förnimmelser, som tillföras oss genom syn, hörsel och lukt, hafva gjorts till föremål för den japanska diktningen. Men sällan eller aldrig påträffas en hänsyftning på något som står i förbindelse med smaken eller känslan.

Man besjunger grodor i hundratals poem, men någon antydning om att grodan är kall och klibbig förekommer aldrig! Lafcadio Hearn, som påvisar detta faktum, säger sig ha genomläst massor af "grodpoem", men det enda han kunnat finna, som häntyder på det lilla djurets mindre tilldragande egenskaper, är följande milda uttalande:

Sedd i dagens ljus, hur ointressant är du ej, o groda!

Måhända tyder detta sakförhållande på, att sensationer af smak och känslor för japanen äro af underordnad betydelse. Som bekant äro ju också omfamningar, kyssar och handtryckningar för japanen helt främmande.

I japansk poesi saknas vidare sådana personifikationer som amoriner, muser, furier eller gracer o. s. v., utan hvilka en europeisk poet, åtminstone i forna dagar, stod sig ganska slätt. Så till vida är Japans poesi fullkomligt operoslig. Denna operoslighet är för öfrigt framträdande på mångahanda sätt i japansk kultur. Sålunda saknar grammatiken personliga pronomen. Jag omskrifves med *gunin* = oförnuftig man, Ni med *O Kata* = Den ärade sidan. Bland Japans artister ges det alls inga porträttmålare i vår mening och inte heller några porträttskulptörer värda att nämnas.

E. HEDBERG.

På en bänk i skuggan.

VARM OCH trött af dagens julihetta och vandring hade jag sökt skuggan under kyrkogårdens lummiga träd. Jag tog en bok ur fickan och tänkte just börja läsa, då en dam kom och satte sig på samma bänk som jag. Ett ögonblick såg jag upp, rent tillfälligt, och märkte att hon var vacker och mycket elegant. Men säkert var det icke bara det som gjorde, att jag strax igen tittade bort till henne.

Då vände hon flyktigt ansiktet mot mig, så att jag såg hennes ögon. Och i detsamma var det som om de åter stode lefvande för mig, alla de glada barndomsåren.

Min far var skomakare, en enkel och olärd man. Men fastän han själf fått mycket litet af bokligt vetande, hyste han en varm tro på kunskapens makt, och honom är jag tvärfald tack skyldig för hvad jag fått lära. Hur satt han icke och läste mina läxor, när jag var liten, för att sedan kunna förhöra mig. Hur knogade han icke sent om kvällarna i sitt handverk för att skaffa oss, min mor och mig, ett visserligen torftigt, men tillräckligt uppehälle. Och sådana skor han gjorde oss! -Voro än mina byxor slitna och strumpornas revfor långt in i det omöjliga botade af min mors konstfärdiga hand, voro alltid kängorna hela och bastanta, det minns jag. Och så nätta skor, som dem min mor trampade i helg och söcken, finnas visst ej mer. I vår familj passade icke det gamla ordstäfvet om skomakarens hustru. — Aldrig har jag sett en kvinna med så vackra fötter.

Min far hade sin verkstad och bostad i en liten mörk lägenhet vid en tom och mörk gård. Där nådde solen aldrig ner, och den enda grönska man kunde upptäcka var på en sten närmast vattenkastaren. Många gårdar äro väl så. Denna var blott i det fallet märkvärdig, att där sällan funnos några barn. — Men trots de mindre glada yttre omgifningarna var min barndom den allra lyckligaste. Hvad kunna mörker och fukt skada ett hem, där kärleken bor?

Jag fick snart också en liten lekkamrat, Fransiska.

Min far hade en vän, en gammal besynnerlig kurre till språklärare. Hur de funnit hvarandra, vet jag ej, men jag tror att det var en ungdomsvänskap, som hållit i sig genom åren.

Jag minns, att jag blef rädd första gången jag såg honom, och att jag fick bannor af min far för det. — Jag satt en söndagsmorgon och lekte vid fönstret, som stod öppet, då plötsligt en liten karl i brun rock stod där utanför. Han hade ett högst kuriöst, rundt ansikte och stora runda glasögon, som skymde de vänliga ögonen. Och han grep mig om nacken och vände upp mitt hufvud, så skarpt på mig en stund och sade till slut: "Jo visst, jag ser att jag gått rätt. Är pappa hemma?" — Men jag illskrek i stället för att svara.

Så brukade han alltjämt komma, plötsligt, en solig morgon. Jag vände mig vid hans underliga sätt och glädde mig åt hans besök, ty jag visste snart hvad de betydde för mig: en hel lång söndag ute i det fria. Så snart han kom, fick min mor bestyr att laga i ordning matsäck, och så tog han min far och mig med sig ut i stadens omgifningar. Det var glädjedagar mer än andra, dessa, då man ströfvade i vårskogen och plockade blåsippor och friskt gulgrönt björklöf. Min far samlade alltid mossor och lade i matsäckskorgen, medan han med sitt blida leende förklarade: "Det här skall mamma ha att lägga mellan fönstren till nästa vinter." — Ack, hade det allt nått sin bestämmelse, så skulle vi väl ingenting kunnat se för bara mossor! — Och han skar sig en hvisselpipa af en sälkvist och blåste på; och

Hvarje husmoder bör prenumerera på Barngarderoben Hvarje sömmerska likaså. **Saltkar med Strösil**

Pris för helt år 3 kr.: halft år kr. 1:60. Lösnummer 30 öre. 12 häften årligen.

för vårt bordsalt säljes i de flesta speceriaffärer.
A.-B. FUKTRITT BORDSALT,
Sundbyberg.

sedan räckte han den åt mig och sade: "Låt nu höra, om du kan blåsa som jag!"

Den gamle läraren rätade på sin kutiga rygg och gick och såg sig omkring med spelande ögon. Därute i de gröna gömslena passade han bäst. Den lilla groteska gestalten fick tycke af ett slags naturväsen, hans tal blef en from och hänförd visa till den sköna jordens lof.

En söndagsmorgon hade han Fransiska med sig. Hon hade de klaraste ögon och små gropar i kinderna, och hon log så skälmskt och hennes skratt var pärlande friskt.

Det var vår, majsolen sken gyllene högt uppe på husväggarna, men jag hade den morgonen ingen lust att gå ut i skogen. Jag skulle mycket hellre blifvit hemma och stiftat bekantskap med den lilla flickan, som hängde min mor i kjolen och lekte tittut med mig. Men det kom ej i fråga. Min far tog mig vid handen och följde efter vår gamle vän. Och Siska stannade hos mamma. Hon stod i fönstret och viftade, när vi trafvade i väg. Ända utifrån gatan såg jag hennes ljusa hufvud, och hon viftade och viftade.

Sedan följde Siska vanligen med sin far till oss.

Från våren, då de första grässtråna spirade på marken, och sommaren igenom kommo de då och då. Och min mor fick göra matsäckskorgen i ordning, och vi gingo ut. Och jag blef stor och fick portör och spade och skulle botanisera under vandringen. Men nog hade jag ofta mycket hellre stannat hemma med Siska. Nu var det först om kvällarna vår timme slog.

Det kunde hända, att gubben kom långt in i september, då morgondimman låg hvit som en rök öfver staden. Men det var som om han kände på sig, när vädret skulle bli vackert. Eller också var det en mild försyn, som lät solen skina hvar gång den gamle kurren kröp fram ur sitt hål och drog ut på Djurgården för att glädja sig åt naturens skönhet och prisa Skaparens makt.

Under vintern visade han sig aldrig. Men Siska hittade snart ensam vägen till oss och kom gärna, ty hon var innerligt fäst vid min mor. Mig höll hon också af. När det var riktigt väl, lade hon armarna om min hals, så mjukt och rart, och kallade mig med barnsligt patos: "Min Victor i lif och död!"

När vi blefvo större, brukade vi läsa våra läxor tillsammans. Jag minns väl hur vi gräto öfver Lützenslaget och svettades öfver Euclides och fuskade oförskräckt i räkneböcker och krior. Fick man overt i skolan, så fann man lättast deltagande och tröst hos den lilla trogna kamraten, och gick det bra för en, så var glädjen mest lika stor hos båda. — Det var i den lyckliga barndomstiden. —

Allt detta tänkte jag på, där jag satt och låtsades läsa i min bok, medan jag i smyg iakttog min granne på bänken. Ty jag hade genast sett att hon var den lilla Siska. Hennes ögon glömmar man aldrig, när man som jag har sett dem på nära håll, sett dem i barnslig oskulds glans, i löjen och tårar. Fast vi icke träffats på många år, har jag kunnat följa hennes öden. Jag vet, att hon gått in vid teatern, där hon snart gjort sig ett visst namn. Och jag vet att skvallret rätt mycket sysselsatt sig med hennes person.

Hon märkte mina sidoblickar, och till sist kom i hennes ansikte ett litet kokett leende, som jag tyckte gaf mig lof att öppna samtal.

"Jag ber om förlåtelse," sade jag, "om min närgångighet skulle misshaga er. Men saken är den, att jag läser här en rolig bok, och ni, min fru, tycks mig som den allra bästa illustration till den. I det rent yttre, menar jag."

Hon såg road och smickrad ut.

"Hvad är det för en bok?" såde hon och ville räcka ut handen efter den.

"Å, den är från lånbiblioteket," sade jag och stack den under armen — ty jag önskade icke att hon strax skulle få se mitt namn — "en bok, som en så fin fru säkert icke aktar stort. — Annars är det sällan man återfinner i verkligheten hvad som står i böckerna. Diktarna äro som barnen" — med en blick på några småttingar, som lekte i sanden vid våra fötter — "de se världen så skön, och de *lofva* så mycket, som lifvet icke kan hålla."

"Är ni pessimist? — jag menar: tror ni så ondt om lifvet?"

"Nej," sade jag, "jag tror på det goda, fast det är sällsynt, och mycket, som lofvar rikt, blir förfuskadt och fördärfvad i växten. Till exempel: jag hade en liten barndomsväninna, den allra raraste flicka, god och älsklig och glad. Om man om någon kunde säga, att hon liknade en ängel, så var det om henne. Men hon blef inte något bra, inte."

"Nåväl —?" Min granne betraktade mig uppmärksamt.

"Hon gick in vid teatern —" nu uttryckte hennes min en viss spänning, medan blicken blef litet osäker — "jag återsåg henne en gång; då hade hon glömt bort sitt oskuldsleende och glömt att rodna."

Hon såg ett ögonblick åt sidan. Tog jag miste, eller steg färgen en smula på hennes fina kind?

Men hon undertryckte hastigt sin förvirring och sade i lättaste ton: "Ni predikar ju riktigt bra! Säg mig hvad är ni egentligen?"

"Skomakare", ljög jag, ty jag ville se hvad intryck den upplysningen skulle göra.

"Det kunde jag just tro," sade hon och skrattade. "Nå — efter vi nu börjat språka, så vill ni kanske också säga ert namn?"

Det var dit jag velat komma, men nu blef jag plötsligt rädd för en igenkänningsscen och drog till med ett namn hvilket som helst.

Hon sade ingenting och gaf icke sitt namn tillbaka. Hon bara stirrade på mig förvånad och harmsen. Jag tror, att hon hade känt igen mig.

Om en liten stund steg hon upp från bänken, böjde lätt på hufvudet för mig och vände sig genast bort. Hon lutade sig ned öfver de små, som lekte framför oss, klappade en liten unge på kinden och tog fram ur sin handväska en påse konfekt, som hon under barnens jubelskratt tömde i deras händer. Så reste hon sig och lyfte upp klädningen; jag såg en skytt af siden- underkjolen och den fina lackerade skon, hvars höga klack kom foten att synas omöjligt högvrstad och gjorde hela kroppens ställning onaturlig.

Åter vände hon sig om och nickade och log åt barnen. Men åt mig hade hon ej en blick öfver. Jag hade icke heller genom mitt uppförande förtjänat minsta vänlighet från hennes sida.

SIGNE BJÖRKLUND.

SVENSKA NATIONALFÖRENINGEN MOT TUBERKULOS NYA VÄLGÖRENHETSMÄRKE har nu utkommit och finnes tillgängligt på alla Sveriges postanstalter. Bekämpandet af den fruktansvärde hälsosfienden kräfer nu som alltid mycket pengar, hvarför allmänheten uppmanas att med jul- och nyårsmärket för den stundande säsongen flitigt beskatta sina postförsändelser.

Högtidsdagar i Uppsala.

LÖRDAGEN i förra veckan var i dubbel bemärkelse en de stora minnenas dag för det gamla lärdomssätet vid Fyris. Först kom aftäckandet af Swedenborgs sarkofag i domkyrkan och ett par timmar senare firade Vetenskaps societeten sitt 200-årsjubileum.

Då konungaparet på förmiddagen anlände till staden, mottogs det af ett rikt flaggsmyddt Uppsala, och allt hvad staden äger af representativa män, såsom landshöfdingen, ärkebiskopen, rector magnificus o. s. v., mötte vid järnvägsstationen, där äfven ett honnörskompani af artillerister var uppställt.

Sedan den kungliga kortegen passerat genom staden och anlänt till slottet, hyllades de furstliga personerna därstädes af studentkåren, som genom ordföranden, kandidat Ugglar, framförde studenternas hälsning. Konungen svarade i ett tal, i hvilket han uttryckte sin glädje öfver sammanträffandet med den studerande ungdomen vid landets främsta högskola. Bland annat framhöll han i talet sin tillfredsställelse öfver den anda, som i stort sedt f. n. besjalar denna ungdom, äfven om han ej kunde förbise och känna smärta öfver de anarkistiska strömningar, som göra sig märkbara inom ungdomens leder. Men han sade sig lita på studenterna och räknade på deras bistånd i det gemensamma arbetet för fosterlandets bästa.

Swedenborgssarkofagens aftäckande i domkyrkan bevisades förutom af de kungliga af en illuster samling vetenskapsmän. Domprost H. Lundström höll högtidsstalet, hvori han gaf en skildring af Swedenborg som människa och vetenskapsman, i hvilka båda egenskaper "denne korade kärlek och sanning till sitt lifs ledande tvillingstjärna." Ur det svenska urberget hade nu konung och folk låtit hugga ett mäktigt granitblock till minnesvård öfver sin store son. Bland kransar, som sändts till sarkofagen, märktes Vetenskapsakademiens och Ridderskapets och adelns praktfulla silfverkransar. —

Kungliga Vetenskaps societeten i Uppsala, hvars 200-årsjubileum begicks i sammanhang med ofvan anförda festligheter, stiftades år 1710 af dåvarande bibliotekarien vid Uppsala akademi, Erik Benzelius d. y. Det var dystra tider, som Sverige då genomgick, dels till följd af de landet utarmande karolinska krigen, dels genom pesten, som for fram med en fruktansvärd våldsamhet. I Uppsala inställdes alla föreläsningar och studenterna lämnade staden. Professorerna stannade emellertid kvar, sökande energiskt afvärja olyckan. Man föll nu på den tanken att komma tillsammans "för att genom samtal om lärda ämnen kunna några ögonblick glömma den öfverhängande faran". Initiativet togs af Benzelius och man trädde i brevväxling med Polhammar och Swedenborg. Inalles åtta personer utgjorde den nya sammanslutningen och det är ur denna den Kungliga Vetenskaps societeten under seklerna utvecklats.

Högtidssammanträdet ägde rum i aulan, där landshöfdingen höll ett inledningsföredrag, hvar efter konungen talade varmt och anslående för det lärda samfundet och uttryckte sin önskan, att det varma och lefvande intresse för vårt älskade fosterlands ära, som återstrålar från så många blad af Vetenskaps societetens i Uppsala historia, äfven fortfarande måtte för dess medlemmar bli en lysande ledstjärna vid deras framtida arbete under det nu ingångna nya seklet.

Festligheterna afslötos med middag på hotell Uppsala gille.

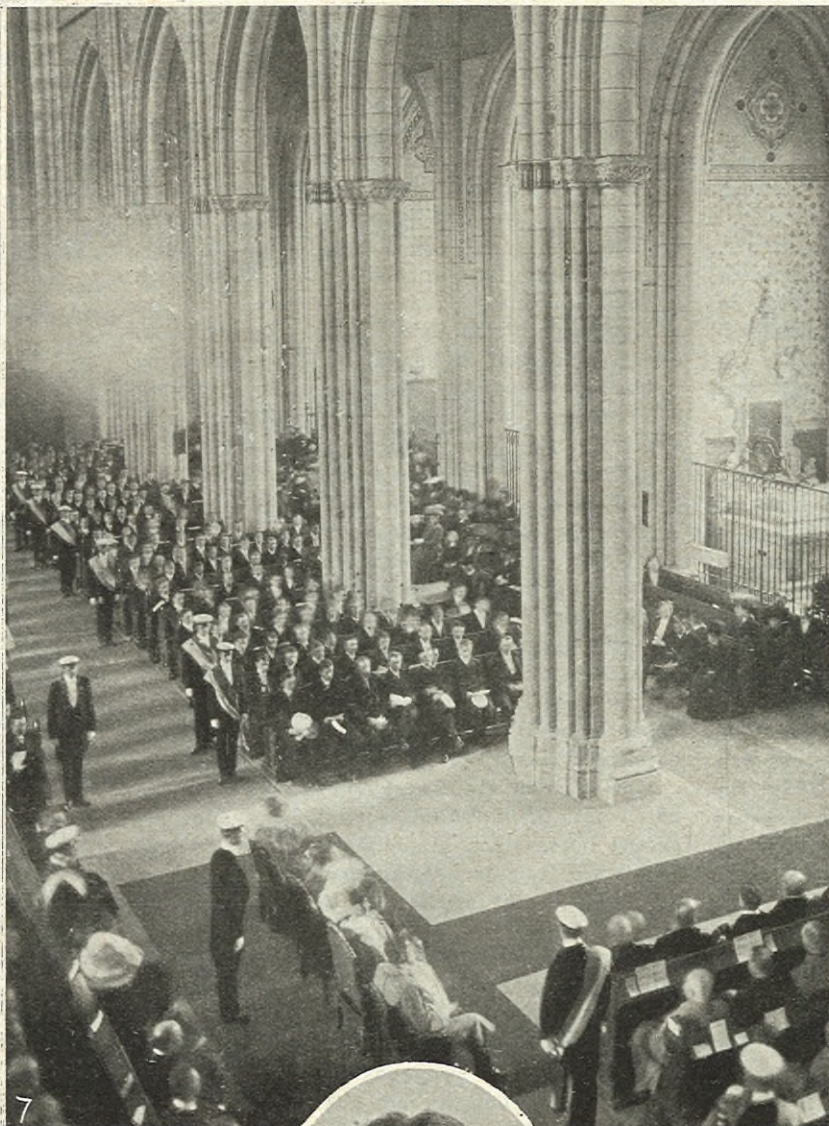
PÄRMAR

till IDUN 1909 och föregående år

tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmar, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postansvinning insändes.

Salamander alla sorter. Enhetspris 15,—
Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

RÖGTIDSDAGAR

I UPSALA.

1. Konungen aftackar hederskompaniet vid järnvägsstationen. 2. Del af processionen från universitetshuset till domkyrkan. 3. Studenterna tåga upp till slottet för att hylla konungaparet. 4. Konungen talar till studenterna. 5. Studentkårens ordförande kand. Ugglas håller hälsningstalet. 6. Drottningen tackar kand. Ugglas. 7. Högtidligheten i Domkyrkan vid Swedenborgsarkofagens aftäckande. 8. Ridderskapets och Adelns krans på Swedenborgs graf. 9. Emanuel Swedenborgs sarkofag. 10. Vetenskaps societetens hus i Uppsala, smyckadt till 200-års jubileet.

talet. 6. Drottningen tackar kand. Ugglas. 7. Högtidligheten i Domkyrkan vid Swedenborgsarkofagens aftäckande. 8. Ridderskapets och Adelns krans på Swedenborgs graf. 9. Emanuel Swedenborgs sarkofag. 10. Vetenskaps societetens hus i Uppsala, smyckadt till 200-års jubileet.

En Stockholms-skildrare.

NEJ, SE STOCKHOLM — på fullt allvar infördt i målarkonsten! Det är verkligen inte en dag för tidigt, men ganska förvånande att det ej skett förr. En och annan konstnär har ju emellanåt uppträdt med några huvudstadsmotiv såsom Karl Nordström, Aron Gerle och nu senast fru Gerda Wallander, och E. V. Tryggelin har ritat af staden inom broarna — men en konstnär, som uteslutande målar det moderna Stockholm, dess avenyer och bakgator, dess gränder och torg, broar och vatten, har nu först framträdt i Axel Erdmann, hvars i dagarna öppnade utställning i Konstföreningens lokal så godt som uteslutande är ägnad 1900-talets Stockholm.

Hvad som genast springer i ögonen, om man inte visste det förut, är att den svenska huvudstaden i alldeles särskild grad "ligger" för artistisk behandling, ja, lika förträffligt som de pittoreska italienska städerna, ur hvilka all

Erdmann- Utställ- ningen.

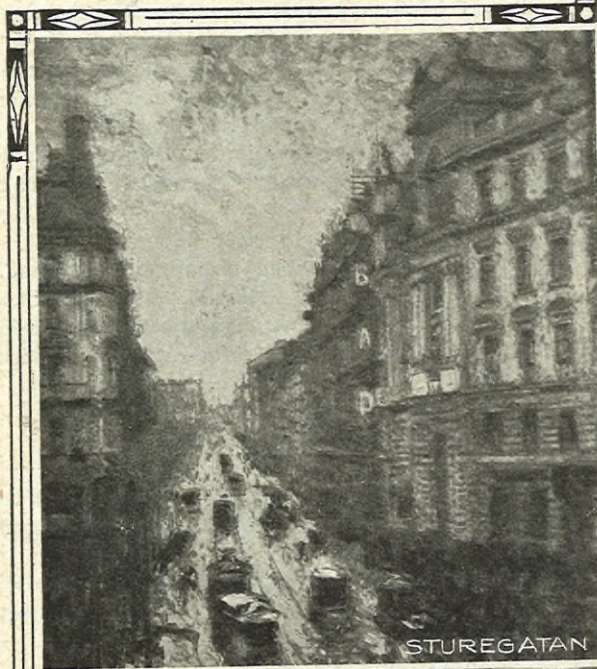
världens målare vid det här laget sugit musten.

Axel Erdmanns dukar ha alla ett saftigt och impulsivt kynne. Stadskaraktären är fångad med fin och känslig blick för ljusets spel öfver vatten och husmassor, för gatornas dis och myller, broarnas silhuetter mot luften, gamla gårdars stillhet, med ett ord allt det, som gör storstadssceneriet så grandios på ena sidan och pittoreskt och idylliskt på den andra.

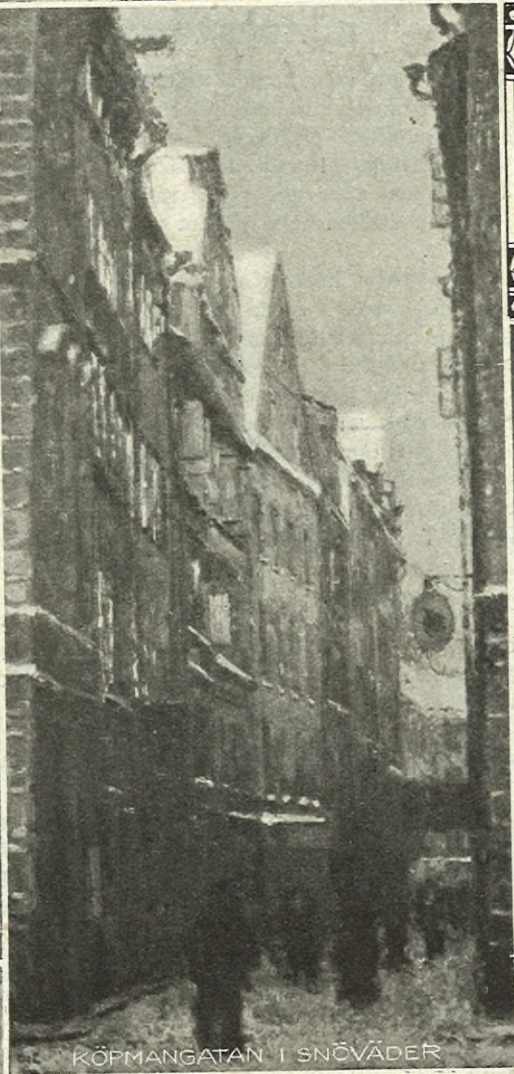
Men det fordras, utom talangen, en stor fond energi och kallblodighet för att måla Stockholm, där publiken inte är van vid att se målare slå upp sitt staffli midt på gatan.

Konstnären har också upplefvat drastiska händelser med åskådare, som velat lära honom *hur* han skulle handtera penslar och färger.

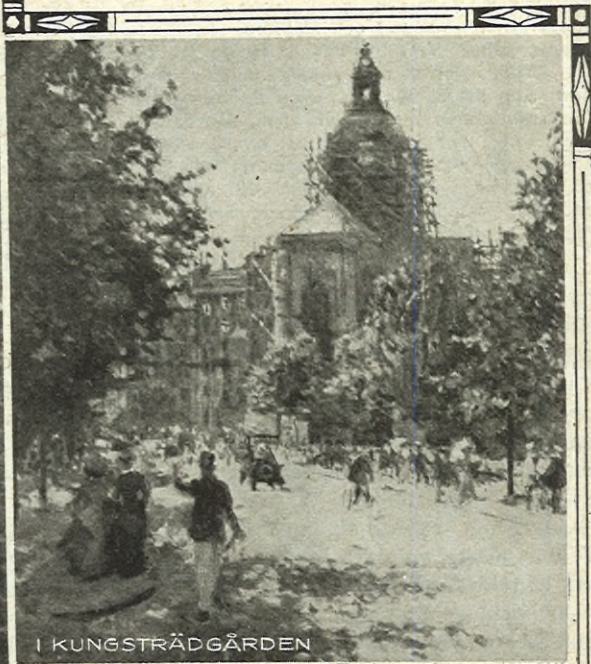
Den alltigenom vackra utställningen är att räkna till höstens mera betydande och dess framgång bör därför vara gifven.

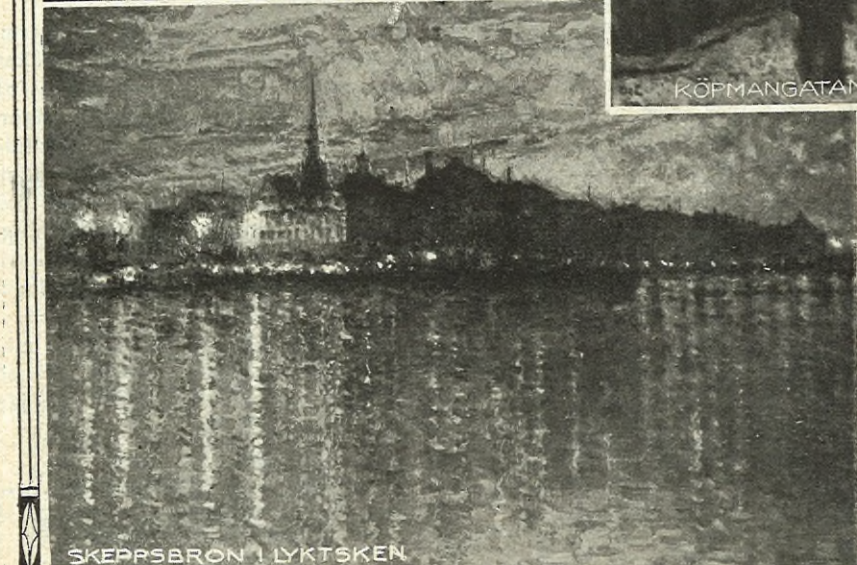
STUREGATAN

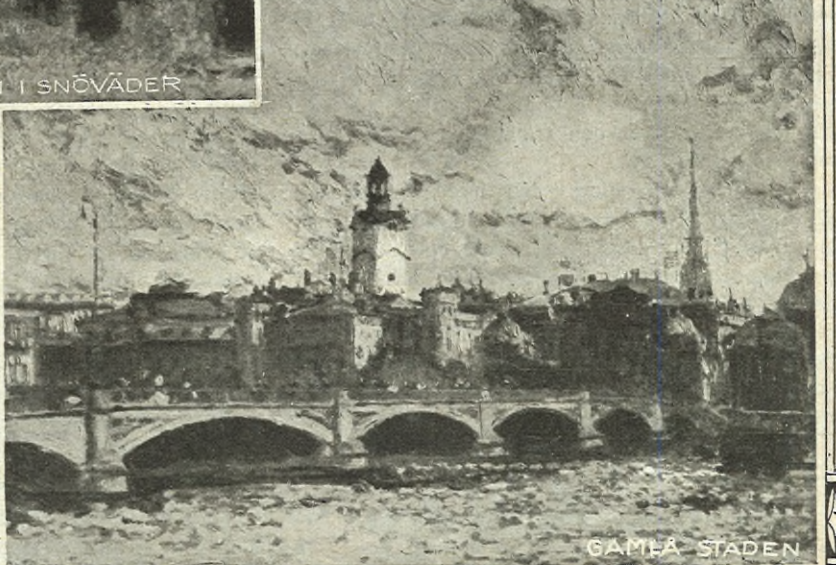
KÖPMANGATAN I SNÖVÅDER

I KUNGSTRÄDGÅRDEN

SKEPSBRON I LYKTSKEN

GAMLA STADEN

En odontologie kandidat.

Berättelse för Idun af Marius.

(Forts.)

NU LYSTE det ljus ur alla fönster, bakom gardinen midt emot öfver gården rörde människor sig. Ett fönster stod öppet, rullgardinen lyfte sig för luftdraget, och under den kunde Tekla se ett par hvita händer, som rörde sig öfver en grön duk.

Hon drog hastigt ned gardinen och satte sig vid bordet och skref.

Kära vän! Tack för ditt bref för längesen. Det har kommit att dröja för mig igen, men du vet hur det är. Jag är så upptagen, isynnerhet har jag varit det de här sista veckorna. Ja, du vet själf, hvad det vill säga att stå i, så du förstår mig nog. Men har du också någon gång känt dig trött, så där riktigt genomtrött så att hela lifvet förefallit dig äckligt, och har du någon gång varit så led vid dig själf, att det kväljt dig att se din egen bild i spegeln? Det sägs att det är en tid i ens lif, som hvar kvinna tror sig vara vacker. Jag tror att det är den enda lyckliga tiden. Sedan blir allting smutsigt och fult och man vet inte hvad man lever för egentligen. För mig är det som om allt stode stilla, det är bara tiden, som går — oupphörligt, under det jag själf står på samma plats och stampar. Jag har egentligen bara en enda önskan — att få lägga mig och sofva, och sofva flera dagar i ett kör och slippa upp och till den eländiga kliniken mer.

Jag är för resten snart okänslig för allt som är smutsigt och vidrigt. När man stått en hel dag och gräft i mun på ölutkörare och slaktardrängar, som inte sett en tandborste i hela sitt lif, då blir man nog smått förhärdad — och det är ju väl, för annars skulle det aldrig gå; och jag tror att den förhärdelsen kommit öfver alla, som vistas inom institutets väggar. Däruppe är allt en enda röra af blod och blodiga bomullstappar, spottkoppar, som rinna öfver, odiskade glas med blodiga tummar på, det gör ingenting, patienterna få hålla till godo med det som de få det. —

Ja, kära du, detta är väl egentligen ingenting som roar dig, men man är själfvisk ibland och då vill man tala om sig själf. Och du är i alla fall den enda mänskliga varelse jag kan uttrycka mina tankar för. Hur tas du med dina ungar, och hvad har du för dig för roligt? Ni ha väl snö och skidföre. Träffar du Gunnar någon gång? Vet du, ibland tänker jag på Gunnar. Det är förunderligt med somliga människor; man råkar dem, men det är först när man är ifrån dem som man förstår hur man fäst sig vid dem, så var det med honom. Jag tror i alla fall att han är den ende, som älskat mig riktigt. Och honom träffade jag hvar dag en hel vinter och en hel vår. Nu efteråt minns jag det som en förspild tid. Snart är jag gammal och ingen skall älska mig mer — — —

Tekla avslutade brevet, vek det och stoppade det i ett kuvert. Men när hon skulle sätta frimärke på, hejdade hon sig. Hon satt och vägde det i handen.

Hvad är egentligen en vän? Ja, det är väl en som man går till med sina fröjder, om man har några, och sina stora sorger, men som man inte bör lasta på allt för mycket af sina bekymmer. Och nu det här om Gunnar — hvad hade Anna egentligen med det att göra? Att Teklas hjärta vaknat, och att hon lärt sig inse att hon älskade honom, som hon förr stött tillbaka och som hon nu inte kunde få, det behöfde hon väl inte få reda på. — Tekla tvekade en stund, så lyfte hon handen och höll brevet öfver lampan. Röken steg och svärtade det, och hörnet, som hon höll ned i glaset, förkolnade långsamt. Med ens slog lågan upp och kringhvarfde hela handen. Då kastade hon det på golvet och trampade på det, tills det slocknade.

Hon drog en suck. Nu hade hon i alla fall utgjutit sitt hjärtas sorg och det var hufvudsaken. Hon ställde sig hvisslande framför spegeln och ordnade håret, sedan gick hon in i salen och drack te tillsammans med familjen, i hvilken hon var inackorderad. Klockan elfva gick hon till sängs och sof i åtta timmar, och dagen därpå klockan nio vandrade hon åter upp för klinikens trappor.

Dagen föll grå genom fönstren och där fanns

Professor E. V. Nordlings minnesvård.

PÅ Uppsala kyrkogård aftäcktes nyligen med en anslående högtidlighet minnesvården öfver framlidne professoren vid universitetet E. V. Nordling. Bland de närvarande märktes den dödes anhöriga samt representanter för stadsfullmäktige, universitetet och dess juridiska fakultet.

Minnestalet hölls af professor S. J. Boëthius, hvilken i vackra enkla ord teknade den bortgångnes lifsgärning som vetenskapsman vid den juridiska fakulteten samt betonade i hvilket ljusst minne han bevaras af dem, som stodo honom närmast i lifvet.

Den ståtliga vården af grå granit, levererad af stenhuggerifirman B. Larsson i Uppsala, med en lyckad porträttmedaljong i brons af professor T. Lundberg och med inskriptionen:

Professor E. V. Nordling
* 1832 † 1898

blef af de närvarande anhöriga prydd rundt om med kransar och blommor, hvarmed den vackra hyllningsakten var till ända.

intet kvar af det hemlighetsfulla, som låg och lurade i vrårna vid kvällsljus som det gör i alla gamla hus, nu syntes blott bristerna. Det var bitar ur trapporna och hvitt murbruk tittade fram, väggarna hade en black röd färg och dörrarna sågo dammiga ut. Två trappor upp var knappen till ringledningen intryckt och man kunde stafva sig till T A N D L Å K A R E I N S T I T U T på en hvit pappersskylt med hemmagjorda bokstäfver, som hade svårt att komma i jämvikt med hvarandra. Det var vått och otreffligt utanför och budordet: "Patienterna uppmanas allvarligen att icke spotta i tambur eller trappor," såg inte ut som om det blifvit åtlydt. I tamburen var det redan fullt af väntande.

Tekla tog af sig galoscherna, hängde upp kappan och kom in. Därinne var arbetet i full gång. Ljuset låg kallgrått och skarpt öfver salarna, och öfver de nedre till hälften kritade fönsterrutorna såg man hur snön föll utanför och lade sig öfver allt smutsigt efter

gårdagens regn. Trampmaskinerna surrade dämpadt, alla ansikten sågo halfvakna ut, och de ord, som fälldes, voro korta och tvära. En pojke, som höll på att få en tand utdragen i en vrå, jämrade sig sakta, hans mamma stod bredvid och såg hjärtängslig ut.

Tekla frös om händerna, och hon tappade oupphörligt stiftet, som hon skulle fästa i munnen på patienten.

Om en stund kom kandidaten bredvid och snodde förbi.

— Fröken Svanbom har en hel rad patienter i tamburen.

Tekla försökte se obesvärad ut.

— Det är visst två.

— Tre minst.

Tekla försvann i tamburen. Om en stund kom hon in igen.

— Nåå? frågade kandidaten.

— Jag skickade iväg dem igen. Tekla försökte säga det nonchalant och hon intog en vårdslös hållning, men hennes fingrar darrade. Klockan ett kom doktorn och Tekla skulle ha uppvisning. Hon hade skruvat upp lampan, dragit ned den och fäst upp skärmen med en hårnål och hon höll ännu på med sin första patient.

Doktorn gick genom salarna. Det var en fetlagd herre i hvit rock och med en tång i bältet, och han såg ut som en slaktare, där han skred fram mellan de utsedda offren.

Tekla kände honom nalkas och på samma gång tyckte hon, att hon själf höll på att upplösas och försvinna. Hennes fingrar darrade inte längre, men de hade blifvit som okänsliga och hon hade kunnat göra hvad som helst utan att veta det, det var som om det inte mer funnits någon samband mellan dem och hjärnan.

Nu stannade han vid hennes stol. Tekla drog sig instinktmässigt undan. Hans tjocka fingrar sökte på instrumentbordet och fingro fatt i en liten spegel med långt skaft, som stod i ett bukigt glas med grumligt innehåll och en påklitrad lapp med orden *desinfektion*.

"Var så god och gapa!" Till patienten.

Hans tjocka kropp gjorde sig plats bredvid stolen, med ett morrande lämnade han tillbaka spegeln och gick.

Tekla stod och såg efter honom.

— I dag var gubben förbaskad, sade kandidaten, när han var utom hörhåll. Han hade fått anmärkning för att han gjort en plomb för ljus, och det var inte ofta han fick anmärkningar.

Tekla stod och såg frånvarande ut.

— Vet ni hvad jag har tänkt.

— Nej.

Tekla ryckte upp sig, sträckte armen öfver axeln för att knäppa igen förklädet, men knapp var ur.

— Det törs jag för resten inte säga! Hon såg sig om, som hon varit rädd för att någon läst hennes tankar.

Kandidaten skrattade.

Tekla stod och fyllde en bläster med varmluft öfver en spritlåga, som lyfte sig öfver veken mot dagsljuset, och såg på samma gång ut på snön, som nu föll i stora hopklibbade flingor. Kandidaten uppfångade hennes blick och följde den. Så kastade han ännu en pröfvande blick på sin tand, gjorde en rörelse med armen och ena handen, som om han smällt något af fingrarna, och började hvissla.

— Jag var ute och åkte skidor i söndags, sade han.

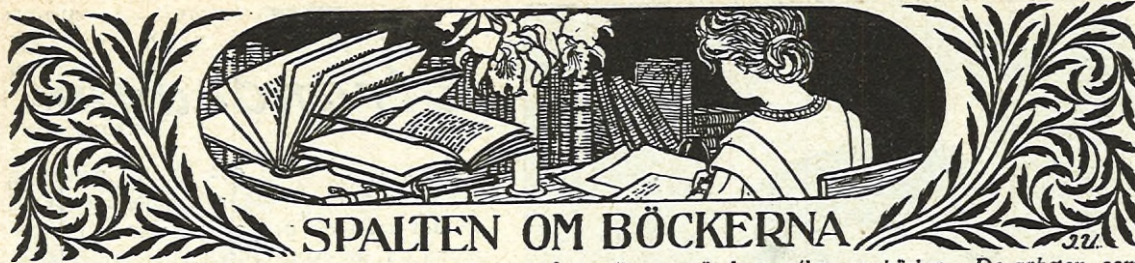
— Jaså, jag har också tänkt skaffa mig skidor. D. v. s. jag har gått i butikerna och tittat på dem och fått kataloger, det har jag visst ett helt bibliotek snart.

(Forts.)

GLÖM!

nu icke att i tid förse Eder med ett ex. af
IDUNS MODELLKATALOG Nr 4
för höstsäsongen.

Flera hundra
vackra modeller!
ärgtrycksomslag!
Pris: 60 öre.

SPALTEN OM BÖCKERNA

IDUNS BOKLISTA upptar hädanefter titlarna på samtliga insända nyutkomna böcker. De arbeten, som dessutom önskas granskade af våra fackanmälare (för skönlitteratur präken Gertrud Almqvist m. fl., för ungdomslitteratur seminarieadjunkten Marie Louise Gagner), böra tillställas redaktionen i tvänne exemplar.

OM OSSIAN-NILSSON i Barbarskogen föresatt sig att gå tillrätta med arbetarörelsen och i Slätten med kapitalismen, så tycks han i *Havet* ha för afsikt att låta båda partierna vederfaras full rättvisa, och det är ingen, som tror, att det är en lätt sak.

Eskil Hagen, den unge radikale författaren och idealisten i boken, genomgår en utveckling, som många, kanske de bästa af med honom besläktade upplefvat under denna partikampens tid. Han ser från början i skarp belysning orättvisorna inom det bestående klassamhället. Genom naturell och yttre förutsättningar är han förutbestämd att som sin omfatta arbetarnas kamp mot de maktägande för sina mänskliga fri- och rättigheter, det är med andra ord havets stormande af fördämningen, som vill binda det. Då storstrejken bryter ut, då havet hotar att gå öfver allt landet och lägga det öde, och förtryckarna ett ögonblick synas de svaga, tvekar han en minut. "Han hade nu en gång den unges behof att ta parti för de anfallna och värnlösa." Och med vidgad blick ser han nu också i det motsatta läget inte bara en hop samvetslösa penningsamlare och utsugare, utan äfven människor, som se i stort och arbeta inte blott för eget, men för det helas bästa och som känna ett ansvar, hvilket i de stora ögonblicken är deras fiender främmande.

Hans tvekan blir emellertid inte långvarig. Snart känner han sig åter ett med havet. Dess rätt är obestriddig och därför dess seger viss. Men havet blir öfvervunnet. Det drar sig tillbaka, och det hämnas sin harm och sitt nederlag genom att förgöra sig själf. Dess ledare stifta en ny religion, tillintetgörrelsens, benrangelsmannens religion. Folket lär sig att begå själfmord i moderlivet. Sverige skall söka undergången efter storstrejksåret, som fransmännen efter Sédan.

Då känner Eskil Hagen med ens bara en längtan, den att frälsa och befria sig själf, och han flyr från sitt fosterland. Han hoppas inte längre en framtid för det landet. Han har intet verk att utföra, där två klasser i bitter kamp mot hvarandra förtära sig själfva.

Så följer han med emigrantångaren bland storstrejksflyktingarna till Amerika.

Men ute i vattenöknen, under det stormen rasar omkring honom, kommer han till inre klarhet. Det var en feghet att fly. En feghet att misströsta om uppgiften. Han hade sin tro på det stora ungdomliga lifvet, och det fanns väl också en menighet för den tron där hemma. Det fanns väl ännu klarögd, obruten ungdom. Till dem ville han tala. Inte till något annat lands ungdom, nej, "bland landsmän för landsmän, hos inga andra finner kulturmänniskan den lifsuppgift, som ej blott är tidsfördrif eller penningsyssla."

Och medan fartyget kränger i stormen, och svallet af sjöarna svarar honom, ropar han "Jag vill hem — jag vill hem!"

Det liknar en anklagelse och ett själf försvar, när författaren på ett ställe i boken säger:

"Den som är omedelbar verkar för brutalt, för oartistiskt genialt; de flesta äro belättna med något hopljuget talangfullt." Ossian-Nilsson har aldrig, tror jag, velat hopljugta talangfulla böcker, och det kanske finns dem på hvilka han verkar sårande och brutal, på de flesta måste han verka med eruptionens oemotståndliga våldsamhet, men han bör vara förvissad, att just genom sin uppriktighet och kraft vinner han dem, till hvilka han innerst har ett allvarsord att säga.

Det yttre uttrycksmedlet hos denne författare är det lydigast möjliga, som en andlig vulkan kan förfoga öfver. Ord och satser komma i hvirflande fart och ibland nästan snubbla öfver hvarandra, men äro aldrig meningslösa, antingen de äro af egen tillverkning för att uttrycka syn- och hörselsensationer, som våra vanligare, mindre högt spända nervsystem inte äro sig klart medvetna, eller de svetsas tillsammans af förut brukadt material, men med en kraft af trumpetstöt för att uttrycka sjärens indignation eller hänförelse.

Ossian-Nilssons karaktärsteckning kunde möjligen här och där gifva anledning till anmärkning, ehuru han äfven på det området gör utmärkta ting. Han har en liten böjelse att generalisera, när det gäller tidningsmän och andra misstänkliga korporationer, men det borde nästan förlåtas honom i kvinnornas egen tidning, därför att han, den förste nye författare på lång tid, har skildrat en upphöjd och nobel, en öfverlägsen kvinna, en sådan som unga renhjärtade män för mycket länge sedan brukade drömma om som den enda de skulle älska och bära på sina händer genom lifvet eller vid vars fötter de gärna skulle dö för en ädel sak. Ossian-Nilsson kallar sin hjältinna en renässansprinsessa. Kunde vi få ta det som ett framtidslöfte! Och denna renässansprinsessa är stolt och själfmedveten nog att tillskrifva författares i allmänhet brist på verklig kvinnokänedom den orsaken, att de personligen inte umgås i de bästa sällskap.

Skall jag till slut till min skam nödgas erkänna, att renässansprinsessan i all sin kyliga upphöjdhet förefaller mig främmande, jag vågar inte säga överklig. —

Det är förfärligt mycket fullkomligheter, som fordras för att skriva en bra bok, jag menar nu inte bara litterära fullkomligheter utan andra. Några af dem har Fröding skrivit vers om, fast det var inte för att tillhandagå mig utan för att skildra världsfrälsaren.

Han måste ha

"Gud liksom Satan kär".

Det är ingen, som har det nödigare än författaren, ty han bör ju skildra både Guds och djävulens barn med kärlek och förståelse för att inte göra någondera parten orättvisa. Djävulens barn känna naturligtvis de flesta författare intimt, och sympatien i skildringen fattas sällan, men det är inte utan att Guds barn i allmänhet bli styfmoderligt behandlade i de böcker, som kunna göra anspråk på att kallas litteratur. De bli till åtlöje som idioter eller

brännmärkas som hycklare, och vanligt folk, som inte är författare, vet dock, att de ibland äro ingendera delen. De äga verkligen rätt att rehabiliteras. Men den uppgiften är inte lätt. *Gustava Swanström* har försökt det. I berättelsen *Det starkaste* skildrar hon en ung präst, som hvarken förtärs af förnekelsens ande eller gör nåden till en förevändning för synd. Han är helt enkelt en ung rättfärdighetslångtande och kämpande människa med en ideell tro på tillvaron. Han är egentligen inte den mest framstående af de människor hon skildrar, men hos honom framträder tydligast det drag, som är gemensamt för dem af dessa, som hon omfattar med verklig kärlek och förståelse: det, att de söka, om också ibland svagt, efter sitt "bättre jag".

I den novell, som ger boken dess namn, har författarinnan knappast utformat någon hel karaktär, endast skisserat. I den andra berättelsen "Svarta isar" ger hon i själfbiografiens form en i sin dämpade ton till effekten alltmera stegrad skildring af en hel människa. Man konstaterar det nästan med förvåning, ty denna människa är så förtegen, att hon afärdar sitt lifs viktigaste kapitel med några ord. Ur litterär synpunkt kan ett sådant tillvägagångssätt försvaras. Förklaringen förefaller att närmast ligga i en skygghet att vidröra ett ömtåligt ämne. Men äfven med denna underlåtelse blir den framställda karaktären påtaglig och lefvande.

Gustava Swanström har en afgjord styrka i sina enkla och ibland tungt vägande repliker. Hon har, det veta vi förut, en konstnärs blick på naturen. Hon har god smak och måttfullhet, och jag tror, att hon är på väg att alltmera utveckla sina fördelaktiga egenskaper. Men hon har inte ännu blifvit så vidhjärtad, att hon fått öm och förståelsefull sympati också för de onda, de som ohjälpligt och oåterkalleligt höra till denna världens barn, antingen de besöka bibelförklaringar eller misshandla sina hustrur.

Och jag måste med den djupaste aktning för den ståndpunkt hon intager tills vidare anse detta som en brist.

Ragnar Sturzen-Becker och *Henrik Hildén* ha debuterat med hvar sin kärlekshistoria. *Två människor* af den förre vittnar om att författaren äger större själf- än stilkänsla. Om tankar öfverhufvudtaget förekomma i boken, så äro de genom sin brist på ursprunglighet af en synnerligen förbiglidande karaktär. Den enda, som stannat kvar hos mig är den möjligen af Nietzsche inspirerade hädelsten af vänskap. Vänskapen fordrar en ömsesidig andlig nakenhet, som framkallar vämjelse. Författaren kan ha rätt, men han borde af denna beaktansvärda sanning genom analogiinduktion kommit till den välgörande slutsatsen, som han försummat för sin bok, att också kärleken kan vanprydias af allt för brådstörtade och ofta upprepade "vänskapskraf" af dylik art.

Henrik Hildéns bok *Indiansommar* har framför den föregående några förtjänster. Stilen är afgjordt fastare, mindre diletantmässig, men skulle, tror jag, vinna på en konsekvent genomförd förenklighet och modernisering. Själva kärlekshistorien har några vackra och rörande drag. Men sådan den är berättad, verkar den på mig snarast andra hand: en ung mans fantasi om en gammal mans kärlek.

Spöksyner af *Ode Ballen* är en väl skriven bok, men jag kan inte se något djupare skäl för nödvändigheten att skriva den. Det skulle mycket förvåna mig, om inte författaren af allt hjärta delade denna uppfattning. När man nått hans höjd af förakt för fenomenvärldens gyckelspel, förefaller hvarje önskan att därinom

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur

fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästersamuelsg. 45 B, Stockholm,

Mönsteraffären "Chic".

Från Rue de la Paix

DET TYCKS som vore en formlig revolution förestående i våra promenaddräktsvanor. De separata half- eller helkorta pälskapporna, som under flera år funnits i snart sagdt alla mera välförsedda garderober, ha väl i sin mån banat vägen och bidragit till det för en kort tid framåt som slutgiltigt gällande resultatet: den af jacka och kjol sammansatta promenaddräktens förfall. I tio års tid har den ensam behärskat våra gator och promenader, hvarje kvinna med något-sånär utbildad själfaktning har stått i en mer eller mindre värtillskuren och sydd promenaddräkt, och långt aflägsna ha de tider hunnit bli, när endast de bättre skräddarne vågade sig på uppgiften.

Nu är emellertid reaktionen här. Om vintrarne ha vi lärt oss, att man kan ha en separat kappa, om den är af päls, nu i år ha vi fått lära oss att den på det hela taget kan vara lika vacker om den är af sammet eller af kläde. Dock på ett villkor: den skall skyja klädningen fullständigt. På sin högsta höjd får man skymta någon liten kant af kjolen nedtill.

Det är vurmen för de helskurna prinsessklädningarna som fört modets kompo-

Modell Martial och Armand. Pälskappa, muff och boa. Felix, Paris foto.

sitörer till att sända ut alla dessa nya hellånga sammetskappor till en tacksamt emottagande kvinnovärld. Något helskurnare än de nya kapporna kan man nämligen icke tänka sig. Deras olika sömmar försvinna för det första på grund af tygets djup, hvarken sammet eller plysch markera ju hvar maskinen gått fram, om sömmen ångats ordentligt. Detta gör att hela plagget blir som ett helsvarfvadt rör omkring gestalten, så

Iduns boklista.

Åhlén & Åkerlunds förlag.

Lumpsamlaren; af *Ludvig Nordström*. — Förbrytare och andra berättelser af *Harald Johnsson*. — Den gamla byn och andra dikter; af *Harald Johnsson*.

E. V. Hellströms Förlagsexp:

Litet till; af *N. P. Ödman*. —

Nordiska Förlaget:

Lysbeth; af *H. Rider Haggard*. — Arisk världskäddning; af *Houston Chamberlain*. — Syster Snöflinga; af förf. till "The Lady of the Decoration". — Ett djärfvt vägspele; af *Frederick Isham*. —

Diverse förlag:

Minfru; fru eller fröken. Reformförslag af *Frida Stéenhoff* (Harold Gote). — Pennstreck ur Stockholmslifvet; verkligheitskildringar af *Svesse*.

Till Strandvägen.

mycket mera som den nedtill minimala vidden och den raka midjan endast svagt avviker från de proportioner man får beundra på de stora rören som under somrarnes gatuarbeten pryda Stockholms och förmodligen äfven andra städers promenader.

Några orgier i snömakeri förekomma icke vidare. Ännu i fjol "fördärfvade" man äkta sälskinn genom att påpynta det med stora ornament i snömakeri och soutache, i år skall allting vara fullkomligt slätt. Det enda garnityret är de stora jätteslagen och den vid dem ofta sammanhängande kragen i sjömansmodell. Allt detta utföres i blankt siden, i moiré eller af päls. Man kan också få se det i skinnande hvitt, eljest är svart regeln, både till plagget i sin helhet och dess besättning.

Slagen nå nästan helt ned till midjan, och först där börjar plaggets hophållande. Knäppning är nämligen icke rätta ordet, emedan knapparne lika ofta äro utbytta mot stora tränsar, sådana som man ser på båtar och vid kajer, med öglor och slingor och underbara gripverktyg, eller rentaf endast med en grof tross, som knyts. Finns knappar, är det endast fråga om ett par stycken,

men af hiskliga dimensioner, äro de sammetsöfverklädda, äro de ofta till yttermera visso utökade med ett sidenrysch rundt om, så att de verka som stora svarta

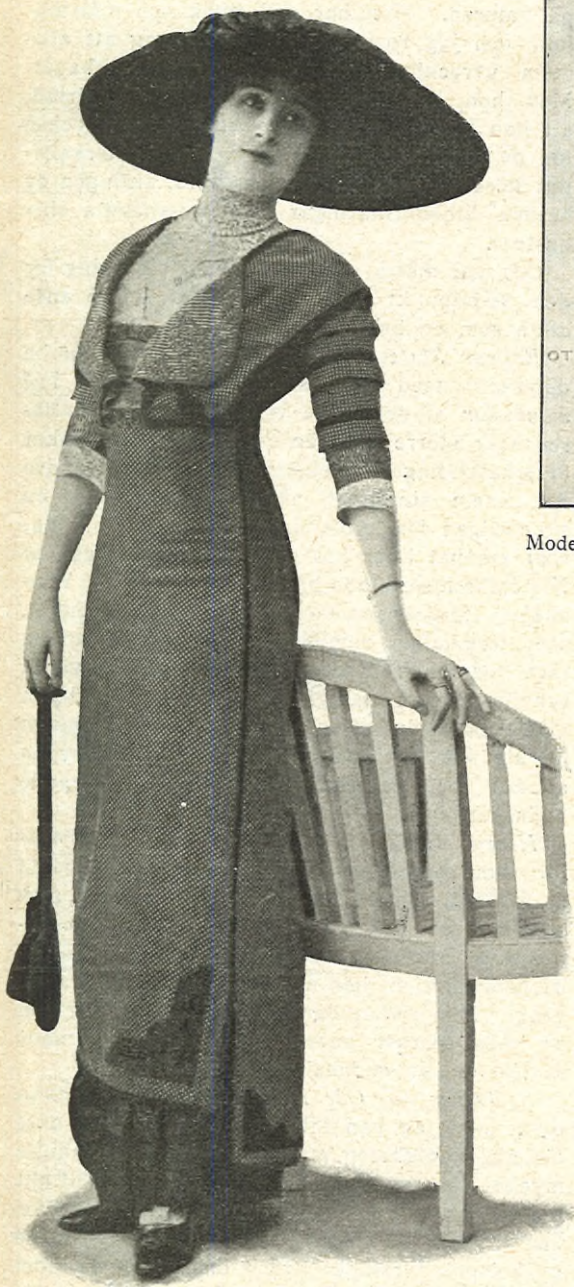
solrosor.

Fodretskallicke längre vara hvitt, utan snarare turkiskt brokigt, eller randigt i era två favoritfärger, eller prickigt, kort sagdt, på något sätt lifligt och gemytligt. Ibland får man till och med se det i någon mycket stark och afstickande färg, förmodligen för att det skall lifva upp plaggets stränga slätstrukenheter, men för min del vill jag afråda för allt för lifliga manifestationer i den vägen.

GWEN.

Modell Buzenet. Klädning af rosa-färgad liberty, voilerad med pärlbroderad musslin.

Modell Laferrière. Klädning af prickigt sammet med spetsisättning.

